

**Свистун С.І.,**

**КПІ ім. Ігоря Сікорського**

**Тульчинський Р.В.**

д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту та публічного адміністрування, ЗВО "Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая"

## **ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ: ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

Україна є важливим гравцем на світовому ринку та займає провідні позиції в таких галузях, як агропромисловість, металургія, ІТ, машинобудування й енергетика. Загальний експортний потенціал країни ґрунтується на її природних ресурсах, стратегічному географічному положенні та високій кваліфікації робочої сили. Проте сучасні геополітичні виклики суттєво впливають на спроможність українських підприємств реалізовувати свої зовнішньоекономічні можливості.

Аграрний сектор – один з ключових галузей національної економіки. Україна займає провідні позиції у світі з виробництва та експорту зернових, олійних культур, м'яса, насіння та іншої аграрної продукції. Проте суб'єкти господарювання даної галузі дуже часто стикаються з численними викликами, серед яких наслідки повномасштабної російсько-української війни, окупація частини територій, коливання цін на світових ринках, кліматичні зміни, обмежений доступ до фінансування, інфраструктурні проблеми тощо.

Попри значні виклики, експортний потенціал України залишається вагомим у тому числі внаслідок державної підтримки та допомоги міжнародних інституцій, що надають Україні фінансові та технічні ресурси для розвитку експорту, а також утримання високого рівня адаптивності українських підприємств до нових умов господарювання і пошуку можливостей для зростання на нових ринках. Незважаючи на те, що у жовтні цього року росія посилила інтенсивність ракетно-дронових атак по чорноморських портах, логістичній інфраструктурі й вантажних суднах, експорт 2024-2025 маркетингового року суттєво перевищує значення минулорічних показників [1]. Про позитивну тенденцію міжнародних продажів агросектору також свідчить статистика обсягів експорту: за три квартали 2024 року зростання кількості зовнішніх поставок агропродукції України становить близько 9,9 млн тонн, що у грошовому еквіваленті дорівнює 1,4 млрд доларів США [2]. Окрім традиційних агропродуктів, основними товарами, які реалізуються на світовому ринку є мед і горіхи. Зокрема вже декілька років поспіль Україна займає друге місце після Китаю за кількістю експорту меду до країн ЄС, а також впевнено закріпила позиції у першій в п'ятірці світових експортерів цього продукту [3]. А також Україна активно нарощує обсяги зовнішніх поставок волоських горіхів експортувавши минулого року більше 30 тис. тонн плодів [4].

У сучасних умовах функціонування економіки державна підтримка є дуже важливим інструментом, для зростання конкурентоспроможності аграрних підприємств. Основні форми держдопомоги включають пільгові кредити, субсидії та дотації, податкові пільги тощо. Завдяки цьому підприємства можуть інвестувати в нові технології, що дозволить знизити виробничі витрати та підвищити ефективність роботи, що своєю чергою сприяє зростанню продуктивності праці та покращенню якості продукції. У 2022 році Кабінетом Міністрів України було виділено 1,5 млрд грн на дотації фермерам і аграріям, які обробляють до 120 га землі. У березні 2024 року було внесено зміни до Постанови, що дало змогу збільшити масштаби та розширити напрями

державної підтримки аграріїв, внаслідок чого вже у квітні 2024 року було подано понад 2,5 тисячі заявок на отримання відповідної допомоги [5].

Окрім того, держава сприяє підписанню міжнародних торговельних угод, які відкривають нові ринки збуту для українських аграріїв. До прикладу, за 14 місяців роботи «Українського коридору» новим морським шляхом було експортовано більше 50 млн. тонн української продукції. За результатами функціонування коридору, було відвантажено товари у країни Європи, Азії, Африки та Америки, як за бізнес-контрактами, так і в межах програми Президента України, Володимира Зеленського, «Зерно з України» [6].

Незважаючи на наявність різних форм підтримки, існують певні проблеми, які знижують її ефективність. Для підвищення ефективності державної допомоги необхідно зосередити увагу на кількох напрямках: спростити доступ до фінансових ресурсів для малих і середніх аграрних підприємств, зменшивши рівень бюрократії та підвищивши прозорість процесів; продовжувати інвестувати в розвиток сільської інфраструктури, включаючи будівництво доріг, логістичних центрів та мережі зрошення.

Виробничий потенціал українських підприємств залишається високим навіть в умовах сучасних геополітичних викликів. Важливим завданням для держави та бізнесу є розробка стратегій, спрямованих на диверсифікацію ринків, модернізацію виробництва, розвиток інфраструктури та підтримку інновацій задля підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору України. Водночас необхідно враховувати ризики, пов'язані з глобальними змінами в економіці та політичній ситуації, щоб ефективно забезпечити сталий розвиток експортного сектору України в довгостроковій перспективі.

#### Перелік посилань:

1. Данило Гетманцев. 2024. URL: <https://t.me/getmantsevdanil/8006>
2. Експорт української агропродукції суттєво зріс у порівнянні з минулим роком. *Державна митна служба України*. 2024. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/novini-20/post/ekспорт-ukrayinskoyi-agroproduktsiyi-suttievo-zris-u-porivnianni-z-minulim-rokom-1823 - scrollTop=0>
3. Україна посіла четверте місце серед світових експортерів меду. *Мінфін*. 2024. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2024/08/16/133335957/>
4. Експорт волоських горіхів з України зріс до понад 30 тис. тонн. *АгроПортал*. 2024. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/ekспорт-voloskih-gorihiv-z-ukrajini-zris-do-ponad-30-tis-tonn>
5. Державний аграрний реєстр. *Офіційний сайт*. 2024. URL: <https://www.dar.gov.ua/news>
6. Український морський коридор. *Офіційний телеграм каналі медіаофісу Міністерства розвитку громад та територій України*. 2024. URL: <https://t.me/miUkraine/5044>